

Sušтина rata ili rat kao sudbina zapada.

Zapadna je civilizacija uvjerena da živi u vremenu, **u povijesti**, što podrazumjeva postojanje "**nečega**". "**Nečega**" što je prije tog svog (povijesnog) postojanja bilo ništa i kao takvo ono, u njegovom prostorno-vremenskom pojavljivanju predstavlja apsolutnu novinu u odnosu na postojeće stanje stvari.

Takvo se shvaćanje svijeta ne pojavljuje kao jedno od mogućih uvjerenja. Dapače, ono se prikazuje kao jedino moguće uvjerenje koje se nalazi u osnovi cijele zapadne civilizacije predstavljaču njenu bit. Dakle ono se pojavljuje kao epistemska "**istina**" koja vodi i inspirira svako daljnje uvjerenje, što uvjetuje da se na toj osnovi organizira i cijelo ljudsko postojanje.

Nasuprot tome prvobitni čovjek ne čini povijest. On ne poznaje povijesnu kategorizaciju stvarnosti. Za njega bitak i ništa (ne-bitak) ne posjeduju onaj određeni smisao kojeg poprimaju ulaskom u dimenziju vremena i povijesti. Oni se nalaze u još neiskazanoj dubini pred-svjesne kategorizacije stvarnosti. Egzistencija koja čovjeka, obuhvaćajući ga unutar dolazećeg svjetonazora svijesti tj. dike, neminovno potiskuje u **egzistencijalnu tjeskobu**, u "**poraz i uništenja**" (**Malinowski**), iz koje se na raznolike načine nastoji izvući. To i jest pravi smisao ljudskog djelovanja, tj. povijesnosti. Ta se, do tada nepoimljiva, kategorizacija svijeta pojavljuje, počevši od rođenja filozofijske svijesti kao prijelomnog trenutka u postojanju zapadnog pojedinca, kao pobjedonosna sveopća vremenska kategorizacija društvene stvarnosti, a njena je glavna uloga da čovjeka obrani od evociranog ništavila.

"Vrijeme - kazuje nam **Kirkegaard** - **zapravo ne postoji bez osjećaja uznemirenosti; ono ne postoji za glupe životinje koje uopće ne znaju za strepnju**".

U tom smislu, svijet nije samo obično variranje postojanja, jer se to postojanje u svojoj osnovi predstavlja u liku preobražaja stvarnosti s kojim se određuje počimanje nečega, tj. svega ljudskoga. Nečega što je prije tog bivstvovanja bilo ništa

i koje se, iako počimanjem prestaje biti ono ništa, svršetkom svoje povijesnosti neminovno vraća u sveobuhvatno ništa.

Vrednovanje o kojem je ovdje riječ ne označuje spoznaju postojanja jedne vrijednosti koliko volju da nešto ima vrijednost, dakle, čisto htijenje nečega. Odnosno, do samog pojavljivanja filozofske riječi čovjek ne uviđa smisao povijesnosti pa zato i živi drugačije (**philò-mythos**, doslovno "onaj koji voli mit", tj. koji stvara mitove i vjeruje i živi u njima) od čovjeka koji osvjedočuje taj smisao (**philo-sophòs**).

Da li je to postajanje samo po sebi očito? Kako se god odgovori na to pitanje, jasno je kako je od samog početka zapadne civilizacije taj preobražaj stvari shvaćen kao izlaženje i naknadno vraćanje u prvobitno ništa. Taj preobražaj postaje očit onog trenutka kad se izričito počinje misliti na **bitak** i **ništa** kao na osnovne kategorije stvarnosti, što u stvari predstavlja eksplicitnu misao grčke filozofije. Prije pojave tog filozofijskog mišljenja ne nalazimo svjedočanstvo o takvom shvaćanju stvarnosti obuhvaćene u tom beskonačnom variranju između bitka i ništa.

Da bi se izbjegao bezdan u kojem se volja nalazi kada evocira svijet, volja da svijet ima baš onaj određeni smisao povezuje se s voljom da stvarnost bude kozmički uređena u smislu uzročno-posljedične povezanosti stvari.

Filozofija se ovdje javlja kao putokaz tjeskobe, kao bijeg od prvobitnog egzistencijalnog šoka prouzrokovanog "*spoznajom*" vlastitog ništavila kao i svakog drugog bića uopće.

Na taj je način tijekom vremena postalo opravdano ono djelovanje koje se povijesno konsolidiralo u određenim civilizacijskim znakovima i simbolima čiji se izvorni motiv zaboravio, a taj je bio obrana od vanjskih opasnosti, naročito od straha pred ništavilom smrti.

U tom se smislu i povijest čovječanstva očituje kao pokušaj udaljavanja od ništavila. To i je smisao nacionalnog ograničavanja društvene stvarnosti u vidu određivanja povijesnog ostvarenja svakog naroda koji je "*dostigao*" stanje (nacionalne) svijesti

(Hegel). U tom smislu nacionalne države, kao novonastali entiteti Europske stvarnosti, predstavljaju, u suvremenom znanstvenom sve-obuhvaćanju stvarnosti, onaj obrambeni mehanizam koji je ispoljavanjem vlastitih pravila funkcioniranja dostigao određenu moć kontrole nad intersubjektivnim odnosima kojima određuju nacionalni smisao. Na taj način zapadni čovjek pokušava izbjeći ono nihilističko shvaćanje stvarnosti koje karakterizira obzorje unutar kojeg djeluje znanost. Ovdje se ne govori o pravilima igre, koje zavise o snazi trenutačno dominantne društveno-političke formacije, već izričito o granicama osvjetloštenja o bitku i ništa unutar kojih granica ta pravila i djelotvorno funkcioniraju. Radi se dakle o prostoru kojeg je grčka filozofija prva otvorila i unutar kojeg se odvija igra svih onih povijesnih aktera koji su donekle i oformili našu društvenu stvarnost u kojoj znanost danas dominira. To je postalo moguće onog trenutka kad se počelo misliti na physis kao na dio stvarnost podložne preobražaju koji stvari izvlači iz prvobitnog ništa i koje na kraju njihovog vremenskog toka ponovno vraća u ono ništa, što je eksplicitna misao filozofije koju će znanost, prihvaćajući razliku između "*bitka*" i "*ništa*", dovesti do svojih krajnjih granica, to jest do shvaćanja da su stvari u biti ništa. Dakle, do identiteta bitka=ništa.

Takav pojmovni model države, koji danas prevladava u Europi, nalazi svoju kompletniju teoretizaciju u **Hobbessovoj** političkoj filozofiji, budući da se na Hobbessovu teoretizaciju može nadovezati i sama weberijanovska definicija suvremene države kao legalni monopol moći u svim svojim aspektima koje legalizira ustav određene države. Ako i te nacionalno ograničene društvene stvarnosti i jesu oni subjekti koji donekle osmišljaju i sam sadržaj koji (etički) opravdava ili ne opravdava početak, tok i kraj jednog rata, ipak sama djelotvornost tih "*pravednih*" ratova danas ovisi prvenstveno o poštivanju znanstvenih pravila. To rat, u vidu fizičkog nasilja (**polemos**) ili verbalne konfrontacije (**polemikos**), uvodi unutar vidokruga pobjedonosne interpretacije, to jest kao dio znanstvene stvarnosti. Dakle, iz toga proizlazi i problematika rata svoje izvorno shvaćanje nalazi unutar onog vidokruga kojeg je prva objelodanila grčka filozofija prozivanjem vremenskih

kategorija u svom dijalektičkom odnošenju (polemos, polemikos) između povijesno suprotnih aktera: Države i Crkve, buržoazije i proletarijata, kapitalizma i komunizma, kao i između različitih nacionalno osviještenih naroda. Uzaludan se pokazao pokušaj grčkog mudraca Parmenida da upozori na pogrešnost takvog puta. Ta nas problematika rata neminovno vodi do samog shvaćanja izvora europske civilizacije, odnosno do grčke filozofije. Samo se shvaćanjem iskonske duše zapadne civilizacije može uvidjeti bit rata, jer ona je onaj misaoni prostor - kojeg je grčka filozofija otvorila - koji posjeduje sve uvjete koji omogućavaju "*pravilno*" funkcioniranje nužnog mehanizma unutar kojeg djeluje i logika rata.

Rat se opravdava, u svom pozitivnom ili negativnom obliku, unutar jednog svrsishodnog tumačenja stvarnosti gdje, zbog unaprijed određene ideologijske svrhovitosti, i poprima onaj sadržaj koji više odgovara pobjedonosnom obuhvaćanju stvarnosti koje za svoje djelovanje traži i određeno opravdanje. Da bi se to valjano i postiglo potrebno je datu stvarnost obuhvatiti unutar vladajuće koncepcije povijesno-društvene stvarnosti. Što se našeg vremena tiče to je znanost koja, kao najoriginalniji proizvod zapadne filozofije, vlada svijetom počevši od renesanse.

Znanost nije samo teoretska racionalnost, ona u obliku tehnike predstavlja i najmoćnije sredstvo vladavine koje danas postoji na Zemlji, jer posjeduje sposobnost preoblikovanja svijeta. Ako je neosporna veza između tehnološke moći i znanstvene racionalnosti, ne uviđa se, međutim, kako ta moć preoblikovanja, koja se potvrđuje kao sposobnost znanstvene predvidljivosti, potječe od izvorne filozofske predvidljivosti koja je, u obliku epistemea - kao vizija definitivnog Smisla realnosti - imala za cilj osmišljavanje svakog budućeg događaja. Da bi se u potpunosti shvatio smisao tog predviđanja mora se znati što se tom vizijom prikazuje, odnosno dani smisao realnosti koji se poistovjećuje sa samom stvarnošću. U tom se slučaju njegova istinitost mjeri sposobnošću sve točnijeg predviđanja događaja. I baš se na tom terenu predviđanja znanost dokazuje kao najsavršeniji oblik moći na Zemlji.

U tom smislu unutrašnja pravila znanosti ne predstavljaju samo određena pomagala koja su u obliku tehnike nužna da bi se realizirale više humanističke vrijednosti, već imaju cilj da što djelotvornije opravdavaju operacionalizaciju znanstveno-tehnološke racionalnosti prepoznatljive u svom krajnjem cilju, to jest u htijenju neograničenog rasta moći, dakle, u podređivanju svijeta njezinim pravilima. Razlog zbog čega se i najviši ciljevi humanizma daju znanstveno mjeriti ima svoje obrazloženje u činjenici da nijedan ideologijski cilj, poslije neuspjelog pokušaja filozofije da utvrdi epistemsku istinu, ne može više zahtijevati da zakon koji doprinosi njegovoj realizaciji bude nepromjenjiva i neotuđiva istina. Budući da se sve više vrijednost ciljeva zasniva na samoj sposobnosti vlastite realizacije, to uvjetuje da i suvremeni društveno-politički i ekonomski sistemi napuštaju ideologijsko oblikovanje stvarnosti i preuzimaju znanstveno-tehnološku organizaciju postojanja, i to u smislu da progresivno savladavanje ideologijskih zapreka od strane znanstveno-tehnološke racionalnosti postaje sveopće prihvatljiv svjetski fenomen. To uvjetuje da i sve širi sloj puka napušta ona ponašanja i ona tradicionalna uvjerenja koja se pokazuju neproduktivna nasuprot sve moćnijem tehnološkom djelovanju.

Sve veća nepodudarnost između ideologije i znanosti - što je naročito vidljivo na polju etike - objašnjava suprotstavljanje koje postoji između različitih oblika volje za moći gdje ideologija sve više pokazuje svoju nemoć u odnosu na pobjedonosnu znanost koja se organizaciono pojavljuje u obliku znanstveno-tehnološkog Aparata. Od znanosti se naročito traži da bude sredstvo za realizaciju različitih, neznanstvenih, to jest ideologijskih ciljeva. Prema takvim interpretacijama pravila znanosti morala bi se podrediti cilju koji joj nameće vladajuća ideologija. U tom se smislu znanost promatra kao nužno sredstvo postizanja viših humanističkih ciljeva čija se istinitost (kakve li proturječnosti!) opravdava i određuje mogućnošću njihove znanstvene realizacije kojom se služe one ideologije koje svoje postojanje opravdavaju snagom znanstveno-tehnološkog Aparata. Međutim, suvremena se znanost i tehnika integriraju samo s onim društveno-političkim sistemima koji

pobijedonosnom znanstveno-tehnološkom Aparatu omogućavaju ono pravilno i nesmetano djelovanje radi postizanja neograničenog rasta moći, što se poistovjećuje i sa razvojem moći dotičnog političkog sistema. Ova se društveno-tehnološka integracija, koja se preoblikuje u veliki Aparat čija se moć djelovanja progresivno osnažuje odbacujući sve one ideologijske prepreke koje se nameću njegovom neograničenom rastu, preslikava u onom demokratskom sistemu koji nema neke relevantne nacionalističke ili apsolutističke konotacije.

Znanstveni pristup društvenoj tematici neminovno iziskuje da se prije svega dostigne jedan općeprihvatljiv diferenciran pristup toj problematici, budući da se samo u slobodnom pluralizmu perspektiva može održati programska volja da se znanstveno rigoroznom metodom isključi bilo koji ideologijski pokušaj nametanja jedne monolitne i apsolutističke koncepcije složenoj društvenoj stvarnosti. Stoga, metodološki zadatak znanstvenog istraživanja društvene stvarnosti, koji se izričito bavi intersubjektivnim odnosima, jest i taj da se prvotno riješe neki "*funkcionalni*" problemi koje je nemoguće održavati nekom "*apstraktnom*" i "*apriorističkom*" dogmatskom hijerarhijom vrijednosti vrijednom zauvijek. Ideološki govoreći, može se utvrditi da će društvena problematika uopće gubiti svoju realnost, tj. dinamičnost svijesnog djelovanja, jer ju ideologijski pristup otuđuje od i od njezinog povijesnog identiteta zamijenjujući je ideološkom sigurnošću. Da bi se oduprijeli toj ideologizaciji društvene problematike, treba dakle pribjeći znanstvenoj racionalnosti koja, između ostalog, omogućuje da se mjere i ocjenjuju i sami ciljevi ideologije. Budući da je znanost danas sposobna da sebi potčini realizaciju svakog drugog cilja našeg vremena, to joj daje i "*pravo*" da mjeri i ocjenjuje svaki drugi cilj. Dakle, i ideologiju. Neizbježno je da svako ideologijski usmjereno tumačenje "*shvati*" - makar implicitno posredstvom "*volje za moći*" jačega, tj. znanosti - da nije drugo osim djelomično tumačenje, te da shvati vlastitu nemoć u odnosu na znanstveno približavanje istoj problematici - iako ideologija i dalje nastavlja proklamirati svoje

pravo na takvo tumačenje u ime "*nacije*", "*klase*", pojedinca, ljudskih prava i drugog. Osnovna je danas težnja suvremene civilizacije prijelaz s ideološki organizirane stvarnosti na znanstveno-tehnološku organizaciju društvenog života, u smislu postepenog smanjivanja ideologijskih zapreka znanstvenoj racionalnosti, čija pravila tumačenja empiričkih činjenica vrijede i djeluju neovisno o bilo kojoj ideologijskoj i ideologizirajućoj konstrukciji. U cijelom tehnološki razvijenom svijetu, racionalizacija političko-ekonomske proizvodnje upravo izaziva napuštanje nefunkcionalnog i stereotipnog ideologijskog upravljanja nacionalnim ekonomijama, jer su disfunkcije i neprimjerenost institucija takve u odnosu na suvremeni znanstveno-tehnološki način proizvodnje. Dakle, kriterij pripadnosti jednoj klasnoj ili nacionalnoj ideologiji sve više ustupa mjesto strateškim modalitetima znanstveno-političkog djelovanja u službi organizatorsko-tehnološke funkcionalnosti, kao zbir raznih disciplina, i to ne samo s namjerom da protumači i predvidi fenomene, već i da ih realizira u obliku društveno-ekonomske i političke reforme.

Ovim se dakle razmatranjem ne želi ostati na površini nasilja, objašnjavajući samo one društveno-povijesne prilike koje vode do određenih sukoba i opravdavaju ih, već se nastoji prodrijeti do samog korijena problema, odnosno shvatiti zašto je rat normalna pojava zapadne civilizacije od njenog samog pojavljivanja. @eli se dakle doći do archéa ljudskog svjesnog djelovanja koje se u obliku **stvaranja** i **rastvaranja** svojih vremenskih bića pojavljuje kao osnovna kategorija povijesnosti koja osmišljava i realizira osnove rata.

Na taj se način može i shvatiti kako je ratno uništenje direktno, iako nesvjesno, povezano s onim što kršćanstvo, kao svjetonazor s kojim zapadna civilizacija iskazuje svijet, naziva ljubav, nada, mir (što će se, počevši s renesansom, laicizirati poprimajući sve više obličje modernog europskog humanizma, i dovesti do rascijepa između klasične filozofije i moderne znanosti).

@eljeli bi ovdje podsjetiti kako je grčka filozofija ta koja pred sud epistémea (kao garancija stalnosti svijeta) prva izvodi onu beskonačnu udaljenost koju svako (povijesno) biće mora proći od sveopćeg nepostojanja do svog pojedinačnog postojanja, tj. od ne-bitka do bitka. Paradoksalnost te evidencije je da je u zapadnom oblikovanju stvarnosti svako biće, prije svog pojavljivanja kao biće, ništa; a i poslije pojavljivanja u obliku bića, kad se u ništa ponovo vraća, ono je ništa. Paradoks je upravo taj identitet do kojeg se došlo povijesno korisnim izjednačavanjem bitka i ne-bitka. Iako će grčka filozofija, kao i filozofija uopće, apsolutizirati to pojavljivanje uvrštavajući stvari u vječni red njihovog pojavljivanja (da li u vidu boga, providnosti, prirodnog zakona, ili drugog, to nas ovdje ne zanima), to nepostojanje stvari u osnovi omogućava svako buduće radikalno mijenjanje, što čovjeku kao vremenskom biću i odgovara, jer dopušta izrabljivanje prirode (grčki: **physis**, latinski: **natura**) shvaćene, počevši od Aristotela, kao onaj *dio* cjeline koji nastaje u vidu konstrukcije i nestaje u vidu destrukcije. Moderno shvaćanje pojama "**fizika**" svoj korijen nalazi u Aristotelovoj interpretaciji grčke riječi "**physis**". Po Aristotelovoj definiciji fizike pojam "physis" označuje samo dio stvarnosti, i to onog dijela koji se neprestano mijenja, tj. nastaje i nestaje pod određenim zakonitostima, što će se u latinskom jeziku prikazati kao "**natura**", jer se u pojmu "**natura**" prepoznaje glagol "**nascor**" (rađam se, stvoren sam), tako da "**natura**", to jest "**priroda**", predstavlja ono polje djelovanja unutar kojeg djeluju ona bića koja su podložna rađanju i umiranju. Radi se o bićima koja svoju suštinu imaju izvan sebe: u bogu. Značenje koje su naknadno i svi europski nacionalni jezici "**in toto**" prihvatili.

Dakle, u Aristotelovom shvaćanju pojma "**physis**", fizika je ona znanost koja kao predmet proučavanja ima onaj dio cijeline koji obuhvaća stvarnost nastajućih stvari i događaja, iznad kojeg se nalazi nepobitna realnost Boga. U tom smislu Aristotelova fizika, a još više moderna znanost, koju proučavaju fizičari, nije više znanost o cjelini, tj. o totalitetu. Nije više **EPISTEME**. Naime, starogrčki pojam "**physis**" svoje značenje nalazi u indoeuropskom korjenu "**bhu**", što znači "**biti**", kojeg se može povezati i s

korjenom "**bha**", što označuje "**svijetlost**", iz kojeg se može izvesti i riječ "**saphés**". Dakle, u kozmološkom razdoblju pojam "**physis**" označuje i "**bitak**" i "**svijetlost**", to jest "**bitak u svom osvjetljavanju**"¹.

Znanstveno-tehnološki Aparat koji osnovu svog postojanja nalazi u grčkoj filozofiji samo će radikalizirati to variranje između postojanja i nepostojanja bića, jer će apsolutiziranom pojavljivanju koje onemogućava mijenjanje oduzeti onu nužnu logiku pojavljivanja i problematizirati sam znanstveni odnos uzrok-posljedica.

Ovdje stvaranje pokazuje svoju suštinu, kao stalno i neprestano dolaženje iz prvobitnog ništa i ponovno prelaženje u ono ništa, budući da je slobodno, ničim unaprijed određeno i ograničeno postajanje osnova suvremene znanstvene racionalnosti, pa se svako ideologijsko ograničenje i usmijeravanje toka stvari iz nepredvidljivosti dolaženja iz ništa pokazuje sve nemoćnijim pred znanstvenim stvaranjem i rastvaranjem, dakle i uništenjem.

Problematika razlikovanja između činjenica i vrijednosti naročito se prikazuje u htijenju znanosti da neograničeno proširi svoju moć. To je u stvari rezultat znanstvenog tumačenja stvarnosti, koje svoju primjenu nalazi u neograničenoj mogućnosti rasta znanstveno-tehnološkog Aparata u svom preoblikovanju svijeta, budući da je ono slobodan od bilo kakve uzročno-poslijedične povezanosti stvari kao realiteta (bitak) i stvari kao idealiteta (ne-bitak, još-ništa), to jest između ništa i bitka.

To je htijenje koje nalaže da data društveno-politička stvarnost - prema unaprijed određenim pravilima čija se djelotvornost pokazuje valjanom ukoliko moć koja stoji iza nje ima dovoljno snage da je uspješno nametne drugim snagama - ima baš ono određeno značenje. I to na taj način da se određenoj pojavnosti nađe prostorno-vremenski opravdano mjesto unutar zapadne civilizacije, u obliku znanstvenog, religijskog i političkog obuhvaćanja stvarnosti, dajući joj valjanu smislenost, jer tako dobiva ono suvislo opravdanje čija će istinitost zavisiti prvenstveno o moći

¹ Emanuele Severino, *La filosofia antica*, Rizzoli, 1984.

uvjeravanja. To iziskuje poštivanje i onih pravila koja su implicitna jačoj koncepciji i određuju joj suvislost.

Ta težnja prema moći, koja je istovjetna sa vjerom u suvislosti stvarnosti, je onaj prostor unutar kojeg se razvijaju i različiti oblici rata, kao interpretacija tipologije rata koji na taj način poprimaju i određeni smisao, istinitost. Istinitost koja će zavisiti o snazi uvjeravanja one pobjedonosne težnje prema moći koja stoji iza te "istinitije" interpretacije.

Zato je iluzoran pokušaj onih dijelova suvremene kulture - radi se o filozofima kao što su **R.S. Peters**, **K.O. Apel**, **A.J. Watt**, **J. Habermas** - da se stvori neka nova etika sposobna da znanstveno odredi i opravda i postojanje takvih vrijednosti koje ograničavaju volju za neograničeno povećavanje moći znanstveno-tehnološkog Aparata.

U biti, znanstveno-tehnološki Aparat pojavljuje se kao sposobnost da se na najracionalniji način upotrijebe djelotvorna sredstva kako u cilju postizanja sreće najvećeg broja ljudi, tako i neograničenog proširivanja vlastite moći, u obliku sposobnosti da se realizira sve veći broj ciljeva, što se prikazuje, upravo zbog te beskonačnosti, kao djelovanje radi djelovanja, i predstavlja osnovu svih vrijednosti znanosti. Dakle, udaljavanja od svijesti izvornog egzistencijalnog šoka, kojeg je grčka filozofija prva obradila prikazujući beskonačnu udaljenost koja djeli "*bitak*" i "*ništa*", pokušavajući vlastitim filozofiranjem opravdati paradoksalnost stvaranja i rastvaranja vremenskih bića. Zbog sposobnosti realizacije i dokazivanja vlastite moći - realizacijom sreće sve većeg broja ljudi - najuzvišenija svrha Aparata postaje tako i mjera valjanosti svakog cilja, budući da čista sposobnost realizacije, koju posjeduje znanstveno-tehnološki Aparat, predstavlja i mjerilo kojem svaki svijetonazor (u kao **Weltanschauungen**, tj. "*intuicije o svijetu*") podređuje i vlastite najuzvišenije vrijednosti i ciljeve, nipošto ne ograničavajući daljnji razvoj sve-prisutnijeg znanstveno-tehnološkog Aparata, jer u protivnom ograničava i vlastitu realizaciju.

(Pad komunističkog **Weltanschauungena** svoje korijene nalazi u ideologijskom ograničavanju i političkom usmjeravanju znanstveno-tehnološkog Aparata).

U stvari u tom su se pokušaju iskazale različite dominirajuće ideologije - filozofija, politika, kršćanstvo, komunizam i dr. - koje su vlastitim autoritetom pokušavale i još pokušavaju bezuspješno ograničiti i vrijednosno odrediti beskonačni tok znanstvene moći.

Sve izrazitija podređenost ideologijskih vrijednosti krajnjoj svrsi Aparata osvjetljava i smisao znanstvenih pravila koja prihvaćaju kao valjana samo ona određenja koja proizlaze iz znanstvene racionalnosti, budući da se pravila znanstvene spoznaje prvenstveno sastoje od vjernosti tipu razumnosti koja pripada modernoj znanosti.

Iz tih se razloga suvremena zapadna civilizacija nalazi pred problemom određenja etičkog vrednovanja koje će se razlikovati od jednostavne i ne baš neutralne vjernosti znanosti vlastitom tipu racionalnosti.

To nihilističko shvaćanje stvarnosti, koje karakterizira znanost uz naknadnu parcijalizaciju stvarnosti, protivi se filozofskoj koncepciji organizma (**Hegel**), ali omogućava da se i rat svrhovito shvati kao ograničena realnost pod kontrolom znanstveno-tehnološkog aparata.

U svakom slučaju, nedvojbeno je da i rat nalazi svoju specifikaciju u odnošenju sa svim postojećim i mogućim oblicima stvarnosti unutar znanstvene racionalnosti.

Svi se suvremeni ratovi dokazuju unutar te sveobuhvatne znanstvenosti koja svoje temelje nalazi unutar onog interpretativnog prostora kojeg je prva objelodanila grčka filozofija iznoseći na vidjelo iskazanu paradoksalnost identiteta bića i ništa.

Rat se kao završeni sadržaj prikazuje u trenutku kada izvjesna interpretacija želi, prema važećim općeprihvaćenim pravilima, da ono što je određeno tim pojmom, pa se kao takvo i pojavljuje, sadrži upravo ono značenje. Danas je to znanstveno obuhvaćanje stvarnosti unutar kojeg i rat nalazi svoje pravovaljano tumačenje.

Međutim, to interpretirajuće "**htijenje smisla**" ne posjeduje neku nedvojbenu osnovu, ono nije shvaćeno kao "**stajanje smisla**", već ima značenje **htijenja** da date

stvari ili pojave posjeduju određeni **smisao**. To uvjetuje da data stvar u cijelosti pripada određenoj interpretaciji. Time ona postaje uvjetno interpretirana stvar u obliku prostorno-vremenski određene činjenice.

To interpretirajuće htijenje suštinski pripada težnji prema moći, htijenju da stvar ili događaj bude upravo takvo, tj. da bude suvislo obuhvaćen unutar jedne teorije koja osmišljuje tu datost.

Ta je razumska paradoksalnost moguća dok se vjeruje u njezinu datost u smislu objektivnosti podataka.

Ovdije se vjera pojavljuje kao htijenje da data stvarnost posjeduje baš onu određenu smislenost. Zašto baš taj smisao?

Odgovor je jednostavan: vjera ga želi jer ga hoće, što je spremna i nasilno uvjetovati jer ne dopušta ugrožavanje vlastite sigurnosne granice koja stvarnost oblikuje u povijesnu viziju. Odnosno, vjera i ne pokušava odgovoriti na to pitanje, budući da samo postavljanje tog pitanja remeti shvaćanje one stvarnosti, nacionalne Države dokaz su te tvrdnje. Dapače, koliko je vjera jača, toliko manje nastoji odgovoriti na to pitanje. Točnije, ona uopće ne prihvaća mogućnost postavljanja tog pitanja, jer je ono apriorno, i predstavlja bit zapadne civilizacije. Koliko je vjera jača (na primjer: ideologijski čistija), toliko se više opušta u svojem vjerovanju i ušutkuje svaku sumnju i druge slabije vjere koje ugrožavaju njenu nadmoć. Sve stvari moraju biti dovedene unutar tog smisla. Svodeći ih pod nazivnik vlastite suvislosti, vjera u pobjedonosni svijetonazor uključuje ih u svoju cjelinu.

Nalazeći im vlastitu smislenost ona ih dovodi pod vlastitu moć, što znači da ih tumači prema vlastitom interpretirajućem htijenju. Moć je bit svake vjere, jer imati vjeru znači vjerovati u nešto, a da se njegova bit i ne spozna. To nihilističko shvaćanje stvarnosti, koje karakterizira zapadnu znanost, počinje izjednačavanjem bitka i ne-bitka što iskazuje paradoksalnost identiteta između svih bića, dakle i najuzvišenijeg bića ukoliko biće, i apsolutnog ništavila.

Dakle, vjera je neznanje koje ne samo da se bezuslovno prihvaća, već se nasilno nameće drugima kao jedina istina realnosti.

Ali, u tom se smislu ne uviđa, ili ne želi uvidjeti da se stvarnosti, zbog njene datosti, ne može proturječiti, dok se spoznaji o toj stvarnosti može. Dakle, ne radi se o tome da se mijenja stvarnost, jer je nemoguće da se stvarnost nađe u kontradikciji sa samom sobom, već data interpretacija te stvarnosti, jer kad se ta teorijska kontradikcija dogmatski preslikava u datu stvarnost, tada se nad stvarnošću vrši nasilje. Svi ratovi nalaze svoju osnovu u identifikaciji između mogućeg čina kontradikcije (kao idealiteta) i nemogućnosti kontradiktornosti stvarnosti (kao realiteta). Stvarnost koja, iako realno postoji, za vladajuću težnju prema moći ima značenje ne-suvislosti nad kojom se može vršiti nasilje, ne obazirući se na kontradiktornost vlastitog shvaćanja te izvorne stvarnosti. Na taj se način nasilje opravdava kao povijesni razvoj, ergo, povijest nije drugo no razvoj (usavršavanje) nasilja.

“Naš mozak, u posljednjih 15.000 godina nije se razvijao. Ili vladamo ili podpadamo pod tuđu vlast. U takvim uvjetima moguće su samo dvije solucije: borba ili bjeg. A ako je nemoguće pribjeći ni jednoj od ovih sredstava, postajemo podložnim raznoraznim inhibicijama. U čovjeka to stanje tjeskobe uzrokuje sve psiho-fizičke bolesti pa tako i društvene aberacije, odnosno destrukciju. Miševi nas uče da se tog stanja možemo osloboditi jedino napadajući svoje bližnje”. Henrija Laborita

POPIS KORIŠTENE LITERATURE

Bridgman, Percy Williams (1965), *La logica della fisica moderna*, Milano, Boringhieri.

Colli, Giorgio (1969), *Filosofia dell'espressione*, Milano, Adelphi.

Nietzsche, Friedrich (1988), *Volja za moć*, Mladost, Zagreb.

Polanyi, Michael (1962), *Personal Knowledge*, London.

Severino, E. (1980), *Legge e caso*, Milano, Adelphi.

Severino, E. (1978), *Gli abitatori del tempo*, Armando Armando, Roma.

- K R A J -